

Pestprotocol

Basisschool De Kinderarcke
Herenweg 149
2465 AG Rijnsaterwoude

Pestprotocol van De Kinderarcke.

Inleiding.

Een schoolbrede aanpak geeft de beste resultaten bij het voorkomen en terugdringen van pesten (Rooijen-Mutsaers, 2012). Door het protocol te volgen ontstaat een schoolbrede aanpak tegen pesten waarbij leerkracht, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders betrokken zijn. Deze vorm van samenwerken wordt de vijfsporenaanpak genoemd. Pesten wordt als probleem gezien dat niet valt op te lossen met één enkele interventie op één enkel niveau (Rooijen-Mutsaers, 2012).

1. Waarom een pestprotocol?

Het pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, daar hebben zij recht op en daardoor kunnen zij zich optimaal ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

De regels die op de Kinderarcke gelden zijn de regels van de Kanjertraining (Weide, 2003), zie de poster hiernaast.

Interventies in de schoolbrede aanpak worden daarom op het individuele, klassikale en schoolniveau gecombineerd ingezet

2. Uitgangspunten van de school wat betreft pesten.

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school dan ook serieus willen aanpakken.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, eventueel met hulp van externe instanties.

Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon binnen het team.

3. Wat verstaan wij onder pesten?

'Pesten is een subtype van agressief gedrag, waarbij één of meerdere individuen bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvalt (aanvallen), vernedert (vernederen) en/of buitensluit (buitensluiten)' (Salmivalli, 2010).

Drie kenmerken van pesten zijn:

- de dader heeft de bedoeling om iemand leed te berokkenen
- het pesten vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- er is een verschil in macht tussen dader en slachtoffer.

Het is belangrijk om pesten als een groepsproces te zien (Goossens, Vermande & Meulen, 2012). Er zijn meer leerlingen bij pesten betrokken dan alleen daders en slachtoffers. Andere leerlingen dragen ertoe bij dat het pesten in stand blijft of zelfs toeneemt. Als andere leerlingen pesten accepteren, hebben daders weinig reden om hun gedrag te stoppen. Maar als veel leerlingen in de klas optreden tegen pesten, is het voor de daders veel minder aantrekkelijk om door te gaan met pesten.

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

4. Verschillende rollen bij pesten.

Bij pesten zien we verschillende rollen, de bekendste zijn de rollen van pester en gepeste. Minder bekend zijn de rollen die de omstanders innemen. Deze omstanders hebben vaak zonder dat zij het zich bewust zijn, invloed op het pesten. Toeschouwers hebben in maar liefst driekwart van de gevallen een versterkende rol (Goossens, Vermande & Meulen, 2012).

Rollen bij het pesten:

Passief of provocerend slachtoffer

Pester

Middengroep: verdediger, buitenstaander en meeloper

Kenmerken passief slachtoffer:

- Zenuwachtig en onzeker
- Bedachtzaam
- Gevoelig
- Stil
- Als ze aangevallen worden, gaan ze huilen of trekken zich terug
- Negatief zelfbeeld
- Eenzaam
- Lichamelijk zwakker
- Positieve relatie met ouders

Kenmerken provocerend slachtoffer:

- Combinatie van zenuwachtig en agressief reactiepatroon
- Concentratieproblemen
- Veroorzaken irritatie en spanning
- Soms hyperactief

- Provocerend gedrag
- Driftig

Kenmerken pester:

- Agressie tegenover klasgenoten
- Positieve houding ten opzichte van geweld
- Impulsief
- Behoefte om te overheersen
- Vijandigheid naar de omgeving
- Weinig invoelingsvermogen
- Positief zelfbeeld
- Fysiek sterker
- Niet bijzonder populair

Kenmerken middengroep:

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten, zij vormen de middengroep. Deze middengroep bestaat uit verdedigers, buitenstaanders en meelopers.

De middengroep speelt geen actieve rol bij het pesten, maar is wel medebepalend voor het voortduren van het pesten. De pestende kinderen voelen zich gesterkt door de instemming van de toeschouwers. Als andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pester zeggen dat hij moet ophouden, verandert de situatie aanzienlijk. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend.

Het kan ook helpen als kinderen die minder betrokken zijn bij het pesten, de leerkracht inlichten.

Kenmerken verdedigers:

- Komen af en toe op voor het slachtoffer
- Zijn meestal populair in de groep
- Worden aardig gevonden
- Hebben invloed in de klas
- Kunnen helpen het pesten te stoppen
- Kenmerken buitenstaanders:
- Pesten niet, maar doen ook niets om het pesten te stoppen
- Merken vaak niet dat er gepest wordt of willen het niet weten
- Durven vaak niets tegen het pesten te doen, omdat ze zelf bang zijn om gepest te worden

Kenmerken meelopers:

- Pesten actief mee, maar beginnen niet met pesten
- Zijn vaak bang om zelf het slachtoffer van pesten te worden
- Ze kunnen ook het stoere gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in de groep te worden
- Voelen zich niet schuldig
- Versterken het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt

**ALS PESTERS
NOU EENS ELKAAR
IN PLAATS VAN
MIJ GAAN PESTEN**

Loesje

5. Signalen van pesten

Er zijn heel veel signalen die kunnen duiden op pesten.

Belangrijk is dat de leerkracht continu in de gaten houdt of er in de klas gepest wordt.

Hoe sneller het pesten wordt opgemerkt, hoe sneller er kan worden ingegrepen.

Dat vergroot het gevoel van veiligheid in de klas. Het vroegtijdig signaleren van pesten is moeilijk, maar zeker mogelijk. Luister goed naar de kinderen en stel vragen over pesten in de klas.

Omdat leerlingen in veel gevallen niet vertellen dat ze worden gepest kan uit indirecte signalen worden afgeleid of er wordt gepest.

Mogelijke signalen kunnen zijn:

Slachtofferschap <i>Primaire signalen school:</i> <ul style="list-style-type: none">· Worden herhaaldelijk op een nare manier gepest· Worden uitgelachen en onvriendelijk benaderd· Worden geschopt en geslagen en kunnen zich niet verdedigen· Hebben ruzies waarbij ze de neiging hebben om zich terug te trekken· Hun bezittingen worden afgenomen of liggen overal verspreid· Hebben kneuzingen, verwondingen of kapot gescheurde kleding	<i>Secundaire signalen school:</i> <ul style="list-style-type: none">· Zijn vaak alleen en buitengesloten tijdens pauzes en overblijven· Worden als laatste gekozen bij teamspelletjes· Blijven dicht bij de leerkracht staan tijdens pauzes en overblijven· Lijken gestrest, ongelukkig, angstig en/of depressief· Schoolprestaties gaan langzaam achteruit
<i>Primaire signalen thuis:</i> <ul style="list-style-type: none">· Komen thuis uit school met kapotte kleren en beschadigde boeken· Hebben kneuzingen, verwondingen of kapot gescheurde kleren· Schoolvermijdend gedrag· Angstvallig	<i>Secundaire signalen thuis:</i> <ul style="list-style-type: none">· Nemen geen klasgenootjes mee naar huis· Hebben niet één goede vriend om de vrije tijd mee door te brengen· Worden niet uitgenodigd voor feestjes· Zijn bang om naar school te gaan· Kiezen een onlogische route naar en van school· Slapen onrustig met slechte dromen· Bedplassen (terwijl zij de toilettraining al enige tijd achter de rug hebben)· Steelt of vraagt om geld van de familie· Psychosomatische klachten (bijv. buikpijn en/of hoofdpijn)
Pesten <i>Signalen van een pester:</i> <ul style="list-style-type: none">· Gedraagt zich op een nare manier tegen andere kinderen· Zoeken zwakkere leerlingen uit om te pesten· Uitdagen en intimideren· Probeert andere kinderen belachelijk te maken· Duwen, slaan, trappen· Beschadigen van bezittingen van andere leerlingen· Laten anderen het 'vuile werk' doen· Meisjes pesten minder zichtbaar bijvoorbeeld door roddels te verspreiden, manipuleren en uitsluiten.	

6. Preventie

Pesten is niet volledig uit te bannen. De school kan echter wel maatregelen treffen om het pesten in de klas te beperken. Het bespreekbaar maken van het onderwerp is een belangrijk onderdeel van de strijd tegen pesten. Om pesten tegen te gaan is het ook van belang dat er een veilig klimaat in de klas heerst. Afspraken over het gedrag tussen kinderen in de klas kunnen bijdragen aan een veilig klimaat.

De afspraken die gelden op de Kinderarce staan op de posters van Kanjertraining. Deze zijn door de hele school te vinden en wordt regelmatig onder de aandacht van de leerlingen gebracht.

Kanjertraining (Weide, 20003)

Preventief wordt vanaf het begin van ieder schooljaar in iedere klas Kanjertraining gegeven. De Kanjertraining wordt om de week gegeven. De methodiek bestaat uit het oefenen van sociale vaardigheden, discussiëren over morele dilemma's en sociale cognities, rollenspelen met behulp van vier petten en vertrouwens oefeningen. De petten staan voor vier typen gedrag of coping strategieën. Kinderen verwerven inzicht in hun gedrag en dat van anderen en in de keuze die ze hierin hebben.

De Kanjertraining heeft tot doel sociaal vaardig gedrag te stimuleren en sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting en sociaal teruggetrokken gedrag te voorkomen of te verminderen en het welbevinden te vergroten bij kinderen en jongeren.

Om deze doelen te bereiken wordt in de training gewerkt aan drie voorwaardelijke doelen:

1. het vergroten van moreel besef: wat vind ik prettig/goed gedrag?
2. het bewust maken van de intrinsieke motivatie van kinderen om dit gedrag te willen vertonen en
3. het vergroten van verantwoordelijkheidsbesef voor het daadwerkelijk laten zien van dat gedrag.

Kinderen en hun sociale talenten (CED-groep).

Deze methode wordt zo nodig ingezet.

Door de lessen uit deze methode leren de kinderen adequaat handelen in sociale situaties.

Belangrijk is hoe je met jezelf en met elkaar omgaat; het gaat om meedoen en meebepalen.

Niet alleen over je voegen naar de anderen: de groep, de maatschappij. Sociale competentie is ook invloed uitoefenen op je omgeving. Het gaat daarbij om het evenwicht. De kinderen leren met deze methode rekening houden met zijn eigen belangen en met die van een ander volgens de waarden en normen die in zijn samenleving gelden.

Ouderavonden

Om alle ouders bij het anti-pestbeleid te betrekken en hen te informeren hoe zij kunnen handelen als er wordt gepest, zal de school, samen met de MR, regelmatig een ouderavond over pesten organiseren.

Informatie voor ouders over pesten is te vinden op de website: www.pestweb.nl

7. Aanpak bij pestgedrag

Indien er toch sprake is van pesten gaan we daar als actief mee om:

We gaan uit van de aanbevelingen uit de hier achter beschreven *vijfsporen aanpak*.

Willen we pesten effectief bestrijden dan moeten we de volgende vijf groepen meenemen.

Vijfsporen aanpak (Meer, 1990):

1. De leraar (signaleren en aanpakken)

Groepsniveau

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de Intern Begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders

In deze fase zal de leerkracht de ouders op de hoogte stellen. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

2. Hulp aan de pester

Algemeen:

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest, belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
 - * Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:
 - Een problematische thuissituatie
 - Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
 - Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
 - Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
 - Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

3. Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- Sterke kanten van de leerling benadrukken
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)

Het gepeste kind niet over beschermen: bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

4. Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

5. Hulp aan de ouders

In de brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om?" (VOO) staan de volgende adviezen:

Ouders van gepeste kinderen:

- a) Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b) Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c) Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- d) Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- f) Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- a) Neem het probleem van uw kind serieus
- b) Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- c) Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- d) Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- e) Besteed extra aandacht aan uw kind
- f) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport

- g) Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- a) Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- b) Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- c) Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- d) Geef zelf het goede voorbeeld
- e) Leer uw kind voor anderen op te komen
- f) Leer uw kind voor zichzelf op te komen

8. Stappenplan bij pestgedrag.

Wij proberen pesten altijd te voorkomen!

Wanneer pesten wordt gesignaleerd gebruiken we het volgende stappenplan:

1. Neem onmiddellijk maatregelen: we accepteren geen pesten! Maak hierbij gebruik van de vijfsporen aanpak.
2. Luister, stel vragen en observeer. Concrete incidenten worden gemeld aan het team en geregistreerd in het digitaal leerlingvolgsysteem.
3. Bespreek samen met de leerling wat het al gedaan heeft om het pesten te stoppen.
4. Geef aan dat er alles aan gedaan wordt om het aan te pakken en op welke manier dat zal zijn. Zeg dat pesten niet getolereerd wordt op deze school.
5. Spreek af: wat gaan we er nu samen aan doen?
6. Doe niets buiten de leerling om, want daar zijn veel leerlingen juist zo bang voor.
7. Praat met de dader(s) en maak duidelijk dat dit gedrag onacceptabel is.
8. Ga als leerkracht samen met alle kinderen van de groep in gesprek: stop het pesten! Zet eventueel de afspraken die je maakt op papier en hang ze zichtbaar op in het lokaal.
9. Houdt regelmatig evaluatieve gesprekken met het slachtoffer, de dader(s) en de groep
10. **Bij aanhoudend pestgedrag:**
 - Wordt de leerkracht ondersteund door de IB-er. Hieruit volgt een handelingsplan.
 - Vervolgens wordt een contract met de betrokkenen opgesteld.
 - Stel collega's en de schoolleiding van het probleem op de hoogte. Vraag eventueel advies.
 - Stel ouder(s)/ verzorger(s) van de dader(s) en het slachtoffer op de hoogte. Betrek ze in een eerste plan van aanpak om verder pesten te voorkomen. Als ouders ontkennen dat hun kind pest kun je ze laten zien wat je eerder hebt vastgelegd en vertellen wat er op school al gedaan is om het probleem op te lossen.
 - Adviseer ouders ondersteuning van schoolmaatschappelijk werk of andere externe instellingen aan te vragen, ook als kinderen buiten schooltijd gepest worden. School kan hulp inroepen van de schoolbegeleidingsdienst.
 - Bij escalatie van het pestgedrag worden verdere maatregelen genomen. Hierbij kan worden gedacht aan overplaatsing of schorsing van de pester.
 - Klachten van leerlingen en ouders over het pestbeleid op school, kunnen rechtstreeks ingediend worden de klachtencommissie. Adres is te vinden in onze schoolgids.

Communicatieplan bij pestprotocol De Kinderarcke	
---	--

Wat Signalering door: Eigen waarneming Melding Screening	Pesten wordt op onze school niet geaccepteerd Gesprek met het gepeste kind: Altijd vragen: Klopt het signaal? Vertel daar eens wat meer over?
	Melding aan de ouders Melding in digitaal leerlingvolgsysteem Melding aan het team
Gesprek met de pester(s)	Altijd vragen: Klopt het signaal? Vertel daar eens wat meer over?
	Melding aan de ouders Melding in digitaal leerlingvolgsysteem Melding aan het team
Gesprek met de groep	Methodes: Kanjertraining Kinderen en hun sociale talenten
	Melding aan de ouders Melding in digitaal leerlingvolgsysteem Melding aan het team
In te zetten actie(s) bij aanhoudend pestgedrag: In overleg gaan met de lber Ouderavond beleggen voor ouders van de hele groep hulp inroepen van School Maatschappelijk Werk hulp inroepen van Schoolbegeleidingsdienst	
wanneer het pestgedrag niet stopt: De pester schorsen en/of overplaatsen naar een andere school	

9. Sites met informatie over pesten

www.nji.nl/smartsite.dws?id=104955

Deze site is bedoeld voor ouders die willen weten hoe je pesten kunt herkennen en wat je er tegen kunt doen. De site gaat uit van het Nederlands Jeugdinstituut.

www.bobvandermeer.info

Biedt uitgebreide informatie over de aanpak van pesten voor ouders, leerlingen en scholen.

www.pestweb.nl

Geeft informatie aan leerlingen in het basis- en het voortgezet onderwijs. Ook leraren en ouders kunnen er terecht.

www.kinderconsument.nl

Op deze site treft u informatie aan over veilig internetgebruik door kinderen en over de aanpak van digitaal pesten. De Kinderconsument komt op voor kinderen, omdat zij vindt dat ze óók recht hebben om veilig te spelen in de digitale wereld.

Onderstaande poster is afkomstig van deze site.

